

Preek over zondag 51 – de vijfde bede

- Schildwolde, 21 september 2014
- Kees van Dusseldorp

Liturgie:

Votum en groet

Ps.144:2,5 [Wiekslag 5-8]

Gebed

Lezen: zondag 51

Dan.9:3-10; 15-19

Mat.18:21-35

Ld.15:1,2

Preek

Ps.85:1,3,4

Geloofsbelijdenis

Gz.161:3

Gebed

Gz.37:6

Collecte

Ld.460:1,2

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus.

'Vergeving is de sleutel naar het leven.' Dat waren de woorden van een vrouw in een TV-gesprek. Ze kwam uit een oorlogsgebied. Ze was ernstig mishandeld, haar man en kinderen waren gedood. Haar emoties waren heftig. Maar tegelijk straalde de vrouw een stuk kracht uit. De presentator vroeg ernaar. Toen zei ze: 'Ik kan vergeven. Maar ik blijf ook vinden dat de daders gestraft moeten worden. Ik werd jarenlang 's morgens te vroeg wakker. Dan wilde ik nooit vergeven. Maar ik besepte dat daarmee mijn eigen nachtmerrie zou voortduren. Dus heb ik ervoor gekozen om te vergeven. Dat heeft mijn leven bevrijd. Ik leef weer mijn eigen leven. Met alle pijn. Maar ook met nieuwe moed. Vergeving is de sleutel naar het leven.'

'Vergeving is de sleutel naar het leven.' Deze uitspraak zou ook in een kerkelijke belijdenis kunnen staan. Zeker twintig keer kom je in de catechismus de vergeving tegen. Vergeving van zonden is de sleutel naar het leven. In het leven van Jezus was dat zijn hoogste woord: 'Kind, uw zonden zijn u vergeven.' Je kunt geen boekje over het christelijk geloof openslaan, of je komt het woord vergeving tegen. Het klinkt nogal eens in de kerk. En het wordt zichtbaar gemaakt in doop en avondmaal. En vooral: het klinkt steeds in de gebeden. Zowel persoonlijk als gezamenlijk. In vrijwel elk gebed kun je het horen. 'En vergeef ons onze zonden. Om Jezus' wil.' Vergeving is de sleutel naar het leven.

Toch is het een hele toer om aan mensen vandaag uit te leggen waarom je moet bidden om vergeving van schulden. Zowel het woord 'schuld' als het woord 'vergeving' hebben nauwelijks inhoud meer. Schuldbesef beschouwt men als ongezond. Mensen zoeken liever een goede advocaat, die aantoonst dat je niet volledige aansprakelijk was. Of ze zoeken een goede psycholoog, die je van schuldgevoelens afhelpt. Je moet je vooral nooit schuldig voelen. Je probeerde het immers goed te doen? Zo proberen mensen schuld weg te praten. Want ze houden geen rekening met God. En als er geen schuld is, bestaat er ook geen vergeving. En als er geen vergeving is, blijf je in de strikken van het kwaad.

Tja, de mensen vandaag. Dat ben jij ook. Ook al ben je misschien christen. En hoor je je hele leven al over zonden en vergeving. Dat betekent niet dat je weet wat vergeving is.

- Voor christenen dreigt het gebed om vergeving tot een cliché te worden. Natuurlijk laat je dat niet achterwege in je gebed. Maar hoeveel gevoel heb je erbij?
- Voor christenen dreigt het gebed om vergeving algemeen te blijven. Het gaat over 'de zonde' en 'wij zondaren'. Maar hoe concreet kun je zonden benoemen?
- Voor christenen dreigt het gebed om vergeving overbodig te worden. Je bidt toch in de zekerheid dat je zonden vergeven zijn? Maar dan wordt bidden om vergeving een goedkope gemakkelijkerheid. Hoeveel passie zit erin?

In het korte gebed dat de Heer ons heeft geleerd, heeft hij ook een bede om vergeving opgenomen. Ik denk dat we er goed aan doen om ons te laten meenemen in dat onderwijs. Gebedsonderwijs. Levensonderwijs. Want vergeving is de elsuter naar het leven.

Jezus leert ons smeken om vergeving
verrassend onderwijs
ontdekkend onderwijs
bemoedigend onderwijs

Jezus leert ons smeken om vergeving. Dat is verrassend onderwijs.

Als je elke dag langs het Slochterdiep fietst, loop je het risico dat je niet meer geniet van het landschap. Als je elke dag je man of vrouw ziet, bestaat het gevaar, dat je oog verliest voor het bijzondere van de ander. Als je vaak het Onze Vader hoort, kan het gebeuren dat je het verrassende in dat gebed niet meer hoort. Toch heeft het gebed dat Jezus ooit zijn discipelen leerde, hen revolutionair in de oren geklonken. Zo totaal anders dan wat zij gewend waren te bidden. En reken dat ze als gelovige joden echt wel gewend waren om veel te bidden. Maar dat Onze Vader was echt anders!

Misschien zitten jouw oren verstopt door de cadans van bekende woorden. Toch kun je dat revolutionaire best ontdekken. Wie vraagt er nu of God zijn naam wil heiligen in ons midden? Wie vraagt er nu om de komst van een allesvernietigend koninkrijk? Wie bidt er om hemelse gehoorzaamheid aan Gods wil? Wie beperkt zijn levenswensen nu tot het dagelijks brood? Stuk voor stuk zijn het beden, die een kritische spiegel op je geloof en je leven vormen. Als je tenminste bereid bent om je eigen gebedsleven te spiegelen aan dit model van de Heer Jezus. Dan ontdek je verrassende en soms heftige verschillen. Ook al is het Onze Vader voor ervaren christenen zeer bekend.

Ik ken het Onze Vader al heel lang. Ik geef er al jaren catechisatie over, en preek vaker over deze vijfde bede. Toch werd ik opnieuw verrast. Ik stuitte op het woordje 'en', waarmee deze bede begint (het is in de NBV weggelaten, maar het staat er echt). Daarmee koppelt Jezus de vijfde bede bewust aan de vierde. 'Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben, en vergeef ons onze schulden.' Twee vragen, die voor ons gevoel van heel verschillende orde zijn. Jezus zet ze naast elkaar. Twee onmisbare gaven om te leven: dagelijks brood en vergeving van schulden.

Er zijn tijden, dat alle aandacht naar dat dagelijks brood uit gaat. In tijden van oorlog en honger, in tijden van ziekte en pijn. Bidden om vergeving kan dan onderscheeuwen. Er zijn ook tijden, dat je je over dat dagelijks brood geen zorgen maakt. Je wensen liggen een paar niveautjes hoger. Voor je het weet sneeuwt het gebed om vergeving opnieuw onder. Jezus zet beiden naast elkaar. Twee dingen zijn onmisbaar: brood en vergeving.

Ik wil het vergelijken met een boer, die zijn koeien op stal heeft. De dieren hebben elke dag voer en water nodig om in leven te blijven. Maar juist omdat zij leven en eten, produceren zij elke dag mest. Dat moet steeds weer worden afgevoerd. Geen boer zal het in zijn hoofd halen om de dieren lang in hun eigen vuil te laten staan. Ze gaan er dood aan. Als je ze eten geeft, moet je ook de mest afvoeren. Hoe meer ze eten, hoe meer mest. Zo is het ook met brood en vergeving. Je vraagt God om te mogen leven: dagelijks brood. Maar juist omdat je leeft, kun je het gebed om vergeving niet missen. Hoe meer je leeft, hoe meer schulden je opbouwt. Wie brood krijgt, heeft ook vergeving nodig.

Wie leeft, die bouwt schulden op. Fouten en tekorten. Dat kan niet anders in deze wereld. Ook al ligt het buiten je controle of ben je slachtoffer van de fouten van anderen. Zelfs als je fatsoenlijk leeft, blijft er een tekort aan liefde en dienstbaarheid. Wie leeft, bouwt schulden op. De bijbel noemt dat zonde. Zo wil God niet dat je leeft. Zonde verdraagt hij niet. Met die zonde ontstaat er een breuk tussen jou en God. De eenheid met hem is verdwenen. Als zonden niet worden opgeruimd, blijft er een donkere wolk tussen God en mens. De stralen van Gods genade worden tegengehouden. Je versmeert in je

ellende en raakt daar steeds meer in verstrikt. Je gaat er dood aan. Aangrijpend verwoordt David dat in Ps.32: Ik verdorde en verdroogde helemaal. Niet door de zonden die hij had gedaan. Maar doordat hij zijn zonden verborgen hield. En ze niet erkende.

Dat is het verrassende van Jezus' gebed. God haat de zonde. Dan zou je geneigd zijn om ze te verstoppen. Voor zijn ogen te verbergen. Uit angst voor zijn oordeel. Maar dat is precies de slechtste reactie. Want God heeft de zondaar lief. Hij weet hoe ik zondaar ben. Ik ben mens. Ik bouw schuld op. Meer dan ik beseft. Jezus leert het ons gewoon benoemen. Dat is bevrijdend. Ik hoef mijn fouten niet te verstoppen. Ik hoef niet te doen alsof ik perfect ben. De grond zakt niet onder mijn voeten vandaan, als iemand mij op mijn tekorten wijst. Dat is niet leuk. Het doet zeer en geeft schade. Maar je valt niet uit Gods handen. Benoem je zonden voor God en mensen. Het hoort bij de realiteit van het leven in deze wereld. Dat doorbreekt de verschrikkelijke eenzaamheid, waarin zonden voortwoekeren in hun verslavende werk.

Voor het leven heb je twee dingen nodig: brood en vergeving. Hoe meer je leeft, hoe meer je moet bidden om vergeving. Bidt nooit om brood, zonder te bidden om vergeving. Leg God nooit je wensen voor, zonder te vragen naar zijn liefde voor jezelf. Als je voor 150% je inzet voor je leven, zoek dan ook voor 150% Gods genade. Brood en vergeving. Gods gaven die geluk brengen. Dat is de grote betekenis van het kleine woordje 'en' waarmee de vijfde bede begint. Geef ons brood **en** vergeef ons onze schulden.

Jezus leert ons smeken om vergeving. Dat is ontdekkend onderwijs.

De eerste verrassing was voor mij het woordje 'en'. De tweede verrassing was voor mij het woordje 'zoals'. 'Zoals ook wij hebben vergeven wie ons iets schuldig was.' Ik hoor vaak mensen bidden. Ik ga zelf ook vaak voor in gebed. Maar ik hoor nooit iemand vragen om vergeving, zoals Jezus dat ons op de lippen legt. Ja, die eerste helft van deze bede, dat heeft een goede plaats. Maar die tweede helft? In de Nieuwe Bijbelvertaling staat het heel sterk 'zoals ook wij hebben vergeven wie ons iets schuldig was'. Klopt dat wel? Moet er niet staan: 'Zoals wij vergeven willen'? Of: 'Dan zullen ook wij elkaar vergeven'? Maar nee, de vertaling is echt correct.

Het spoort ook met het onderwijs van de Heer Jezus. Neem die schokkende gelijkenis over de slaaf, die een miljoenenschuld was kwijtgescholden. Je vraagt je tussen haakjes af, hoe die man zo'n enorme schuld heeft kunnen opbouwen. Maar hij was niet bereid om zijn medeslaaf een kleine schuld te vergeven. Nu is de honderd denarie ook niet niks, zo'n 50 euro. Maar toch mocht van hem verwacht worden, dat hij geleerd had van zijn eigen vergeving. En het schokkende vind ik, dat de koning de eerst verleende vergeving weer intrekt. Tot de laatste cent moet hij alsnog betalen. Zo sterk legt Jezus het verband. Als wij elkaar niet vergeven, is er bij God geen vergeving. Want je vraag klinkt vals.

Dat roept vragen op. Maar laten we beginnen bij wat we herkennen. Als je merkt dat je zelf iets niet kunt of niet wilt loslaten wat een ander je heeft aangedaan, om welke reden dan ook, dan vormt dat gemakkelijk een belemmering om Gods genade te ervaren. Als je in je hart boos iets vasthoudt tegen een ander, hoeveel reden je daarvoor ook hebt, dan zit er in je hart ook een deur dicht voor Gods liefde voor jezelf.

‘Zoals ook wij hebben vergeven.’ De Heer Jezus vindt deze verbinding van groot belang. Het gaat erom, dat jij weet wat vergeven is, voordat je de Heer erom vraagt. In de catechismus wordt het betrokken op onze vergevingsgezindheid. Dat mag je zien als ‘een bewijs van Gods genade’, waar je vervolgens een beroep op doet voor jezelf. Een ingewikkelde uitwerking, maar wel een heel mooie. Dat heeft ermee te maken, dat in de catechismus vergeving tussen mensen als iets tweezijdigs wordt opgevat: mensen die elkaar vergeven. Dat is de brede betekenis: *vergeven als verzoenen*. Dat kan alleen als beide personen het willen. Maar in veel teksten heeft vergeven een smallere betekenis: *vergeven als weggooien*. Iets wat jij zelf doet, zelfs eenzijdig kunt doen: Je laat de fout van een ander los. Je kiest ervoor dat het onrecht je niet vergiftigt. Wat jou betreft is het geen blokkade in je relatie. Je gooit het weg. Je ruimt het op, je begint weer opnieuw. Je doet je handen open. Je legt je boosheid af. Je eigen waarde is niet langer afhankelijk van wat een ander heeft gedaan of wat een ander gaat doen. Je draagt het onrecht dat mensen je aandeden en leert leven met de bijbehorende pijn, zoals Jezus dat deed.

Hoe dat klinkt? ‘Vader vergeef ons, zoals ook wij alles hebben losgelaten. Wij klampen ons niet langer vast aan onze eer en aan ons recht. Heer, we verwachten het van u alleen. Neem ons aan in uw genade. Begin met een schone lei, zoals wij steeds met een schone lei met anderen beginnen. Vader, we weten wat vergeven is. Hoe moeilijk dat kan zijn. Maar, Vader, wilt u het toch doen?’ Voelt u aan, wat de Heer Jezus bedoeld met dat woordje ‘zoals’? Het gaat niet om een gevolg van vergeving. Dat wij uit dankbaarheid ook bereid zijn om anderen te vergeven. Nee, de Heer Jezus leert je de juiste houding bij het bidden om vergeving. Je kunt niet de Heer om vergeving vragen, als je zelf een stuk van je leven blijft vasthouden. Dan krijgt je bidden een valse toon. ‘Vader, ruim alles op, behalve het stukje dat ik zelf wil uitvechten. Vader, haal alle papieren door de versnipperaar, behalve het dossier dat ik zelf op zak houd.’ Het gaat om de echtheid van je gebed. Hoe bidt je God om vergeving? Vertrouw je je compleet toe aan zijn genade?

Ik weet dat dit extreem moeilijk kan zijn. Om het boek van het verleden te sluiten, daar heb je soms meer dan een mensenleven voor nodig. Neem er de tijd voor en zoek hulp. Smeek om de kracht van de Heer: ‘Ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp.’ Je zoekt vergevingsgezindheid, je zoekt de genade van God voor jezelf. Juist dan merk je, dat de haat je zo gemakkelijk blokkeert in het gebed. De frustratie om wat een ander heeft gedaan belemmert je zomaar als kind van God om in de vrede, de vrijheid en de vreugde van de vergeving te leven. Zo begrijp je waarom Jezus ons heeft leren bidden ‘Vergeef ons, zoals ook wij hebben vergeven’. Want dat is precies wat je zoekt. Waarnaar je verlangt.

Nee, dat betekent niet dat je alles maar moet accepteren. Dat je alles met de mantel van de liefde moet bedekken. Dat je altijd maar moet slikken. Dat is heel iets anders dan vergeven. Vecht als christen tegen onrecht en kom op voor recht en gerechtigheid! Vraag om erkenning van schuld! Verzet je tegen verziekte verhoudingen! Jezus zei niet: ‘Als uw broeder zondigt, *vergeef* hem dan.’ Hij leerde ons: ‘Als uw broeder zondigt, *bestraf* hem dan.’ Juist dat kan veel beter als je zelf hebt losgelaten. Met hulp van God, in de kracht van de Heilige Geest, omdat je zijn genade kostbaarder vindt dan alles wat je op deze wereld kunt krijgen. Als je je handen open ophoudt voor Hem, kan dat alleen als ook je gebalde vuisten geopend worden. Zeker, je verlangt naar excuses van de dader, en hoopt op herstel van de relatie. Maar je leven is daarvan niet meer afhankelijk.

Het is maar zo'n klein woordje 'zoals'. 'Vergeef ons, zoals ook wij hebben vergeven.' Je pleit er absoluut niet mee op je eigen goede gedrag. Hoe zou dat ooit kunnen? 'Ik heb mijn best gedaan, Heer, nu moet u mij eigenlijk ook wel vergeven.' Geen christen haalt het in het hoofd om dat zo te denken. Het enige wat je zegt is: 'Vader, ik laat alles los. Ook alles wat mensen mij hebben aangedaan. Omdat ik heel mijn hart en heel mijn leven in het warme licht van uw genade wil plaatsen. In uw vergeving ligt mijn leven.' Ons vergeven is geen voorwaarde voor zijn vergeving. Maar de echtheid van je gebed wordt daarin wel zichtbaar. Open je heel je hart voor Hem? Zo leert Jezus ons de goede houding bij het bidden om vergeving. Zijn onderwijs is ontdekkend.

Jezus leert ons smeken om vergeving. Dat is bemoedigend onderwijs.

Jezus leert ons smeken om vergeving. Het verrassende begint bij het woordje 'en'. Dat de Heer gewoonweg benoemt dat een mens door te leven, schuld opbouwt. Het ontdekken begint bij het woordje 'zoals'. Dat je voor het vragen om vergeving, ook werkelijk je complete handen en je volledige hart voor hem opent. 'Bid zó om vergeving', zegt Jezus. Dat is een smeekgebed. Als een smekeling wierp die dienaar zich aan de voeten van zijn heer. Als een smekeling wierp die tweede slaaf zich aan de voeten van de eerste. Met besef van nederigheid en onder tranen. Met diezelfde houding horen we Daniël smeken om herstel van Israël.

Veel gebeden in de bijbel maken ons dat duidelijk. Bidden om vergeving is altijd een *smeekgebed*. Een gebed, waar je je hele persoon inlegt. Waarin je met huid en haar je afhankelijk weet en maakt van God. Als een smekeling voor Gods troon. Dat dreigt ons vreemd te worden. Alleen in grote nood, of bij ernstige zonden komt in ons bidden de klank van het smeken.

Nu mag er in het bidden best reliëf zitten. De intensiteit van je gebed is niet altijd hetzelfde. Als dat wel zo is, moet je daar toch eens naar kijken. Hoe komt het dat je de toonsoort van het smeken niet kent? Sta je wel stil bij de nood? Ken je verdriet over je zonden? 'Ja maar, ik weet toch al dat de Heer mij vergeeft? Jezus Christus is toch al voor al mijn zonden gestorven? Ik mag toch leven vanuit de genade? Ik hoef er alleen nog maar om te vragen.' Dat maakt het bidden om vergeving tot een schijnvertoning. Een toneelstukje, zodat God tevreden is. De diepgang is eruit weg. Je kent je nood niet.

'Moet ik dan twijfelen of de Heer wel vergeeft? Altijd leven in de onzekerheid of de Heer mij wel genadig wil zijn?' Welnee. Dat is een gevaarlijk misverstand. De beloften van God zijn sterk. Je hoeft niet te twijfelen aan vergeving. Maar juist daardoor ontstaat ook het verdriet om de zonden die je hebt gedaan. Een biddende smekeling is geen twijfelaar. Hij of zij zoekt God juist, omdat hij de Heer als een genadig en rechtvaardig God kent. Hij of zij is zich er goed van bewust, dat hij als kind van God een bedelaar is. Over je zonden gaat Gods oordeel. En er is geen excuus. Niet naar links en niet naar rechts. Er is alleen een Verlosser.

Er is maar één weg tot vergeving. Dat is de weg, waarbij je schuilt bij Jezus Christus. Als je één hand opent om je schuld te belijden en de tweede alvast de vergeving vastgrijpt, dan gaat er iets fout. De weg om vergeving te ontvangen, is niet dat je die zelf naar je toetrekt. Maar dat je beide handen voor Hem opent. Royaal je schulden belijdt. En Gods ge-

richt daarover beseft. Zo houd je alleen Jezus Christus over. Weet je je uitgenodigd door Gods genade. Door de warmte van zijn liefde. Hij is degene die vergeeft. Jij bent niet degene die vergeving alvast pakt. Want dat komt jou niet toe. Vergeving is nooit geen recht, maar een voorrecht. Juist als je God als genadig kent, leer je verdriet om zonde.

Ik vind dat heel belangrijk. Omdat je alleen zo werkelijk Christus overhoudt. En niet zelf rustpunten en handgrepen zoekt. Er is maar één weg. De weg in de erkenning van zonden en de overgave van je leven. Alleen op die manier ontvang je de genade van God. Zo vindt vergeving plaats en ontvang je de vrede die dat brengt. Dat is het werk van Jezus Christus zelf. Voor ieder die zich aan Hem geeft en bij Hem schuilt.

‘Vergeef ons onze schulden.’ Bemoedigend onderwijs. Jezus zelf legt het je op de lippen. Hij leert je dit vragen. Niet meer en niet minder. En zo brengt Hij je ertoe om bij Hem te schuilen. Je hebt geen andere weg, dan Jezus Christus zelf. Zó wordt vergeving geschonken en ervaren. In het bidden komt de verhooring mee. Je zult ervan genieten. Het leven gaat voor je open.

Leer mij bidden, Heer. Leer mij bidden om vergeving. Maak mij door uw Geest een leerling van Christus. Verrassend onderwijs, want ik mag komen. U kent mijn leven en mij wereld. Leer mij eerlijk kijken. Ontdekkend onderwijs, want ik kan alleen komen met lege handen. Leer mij al het andere en al de anderen los te laten. Bemoedigend onderwijs, want ik mag schuilen in Christus. Halleluja. Uw genade gaat open. Zo leer ik u steeds meer kennen, in uw ontferming, in uw geduld, in uw eeuwige genade.

Broeders en zusters, in vergeving ligt de sleutel naar het leven. Voor nu en tot in eeuwigheid.

Amen